

MYNDIGHETEN FÖR
FAMILJERÄTT OCH
FÖRÄLDRASKAPSTÖD

Slutrapport

Adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till
adopterade och adoptivföräldrar

Regeringsuppdrag S2021/08111 (delvis)
Januari 2024

Innehåll

Sammanfattning	3	Uppföljning	8
Beskrivning av uppdraget	4	Leverantörens reflektioner.....	9
Perspektiv som påverkar uppdraget	4	Uppgifter om sökande	10
Adoptionsspecifikt stöd	4	Samtalsstöd till adopterade	10
Bakgrund och utgångsläge	5	Samtalsstöd till adoptivföräldrar.....	10
Genomförande	6	Jämställdhetsanalys	11
Målgrupp och avgränsningar.....	6	Sammanfattande slutsatser	12
Upphandling av leverantör	6	Samtalsstödet tillgodoser ett behov.....	12
Kommunikationsinsatser	6	Behov av långsiktighet och kontinuitet i stödformen	12
Samtalsstödet form och innehåll.....	7	Behov av utökat stöd vid psykisk ohälsa.....	12
Vanliga orsaker till stödbehov.....	7	Fortsatt arbete	13

Sammanfattning

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) har under 2022-2023 haft i uppdrag att tillhandahålla adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade och adoptivföräldrar. Samtalsstödet till adopterade har omfattat både nationellt och internationellt adopterade från 15 år och uppåt. Uppdraget är en fortsättning och utökning av myndighetens tidigare uppdrag att under 2020-2021 tillhandahålla adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade.

Efter upphandling har samtalsstödet erbjudits via Apoteksgårdens Kognitiva Center AB. Samtalsstödet har bestått av individuella psykoterapeutiska stödsamtal samt gruppsamtal som utförts av legitimerade psykoterapeuter och legitimerad psykolog. Stödet har till största del erbjudits digitalt men det har också varit möjligt med fysiskt möte. Samtalsstödet har varit kostnadsfritt för den enskilde.

Under perioden 1 januari 2022 till och med 31 december 2023 har 350 adopterade tagit del av samtalsstödet. En majoritet är kvinnor (80 procent). 59 adoptivföräldrar har tagit del av stödet, även bland dessa är andelen kvinnor högre än män. Under perioden har två samtalsgrupper genomförts, en för adopterade och en för adoptivföräldrar. Uppdraget att erbjuda samtalsstöd startade den 1 september 2020 och fram till och med den 31 december 2023 har totalt 601¹ individer fått samtalsstöd, varav 542 är adopterade.

Individer söker samtalsstödet av flera olika, och ofta kombinerade, anledningar. Stödet har följts upp löpande genom metoden SRS, Session Rating Scale, där den enskilde fått möjlighet att under pågående insats tycka till om det stöd som erbjuds och om det passar för den sökandes behov. Leverantörens uppföljning visar att de flesta som tagit del av samtalsstödet haft en positiv upplevelse av stödet och att det varit effektivt och gynnat deltagarnas välbefinnande.

MFoF anser att samtalsstödet har kunnat erbjudas i enlighet med uppdragsbeskrivningen och bedömer att samtalsstödet tillgodoser vissa av de behov som målgrupperna kan ha. MFoF anser att samtalsstödet behöver vara långsiktig och kontinuerligt organiserat för att adopterade och adoptivföräldrar på ett bra sätt ska kunna tillgodogöra sig stödet och dra nytta av det utifrån den enskildes livssituation.

MFoF ser också behov av att kompetens, stöd och vård utvecklas och erbjuds för att möta mer omfattande behov hos målgruppen. Det finns andra områden i behov av att utredas vidare, exempelvis de önskemål adopterades föreningar framfört för att bättre möta adopterades och adoptivföräldrars behov av stöd. Dessa är frågor myndigheten hoppas att Adoptionskommissionens utredning kommer att uppmärksamma och att det i sin tur leder till att stödet till adopterade och adoptivföräldrar utvecklas i Sverige. MFoF anser att det vore rationellt och effektivt att bygga vidare på de erfarenheter och kunskaper om stöd inom internationell adoption som myndigheten har.

MFoF fick i regleringsbrevet 2024 ett fortsatt ettårigt uppdrag att tillhandahålla samtalsstöd till adopterade och adoptivföräldrar. Detta ger möjlighet att fortsatt kunna erbjuda denna typ av stöd i väntan på erforderliga beslut om en långsiktig lösning.

¹ Bland de 601 individerna finns 7 personer som återkommit för stöd under flera år med mycket glea samtalskontakter. Dessa kan vara inräknade fler än en gång i det totala antalet.

Beskrivning av uppdraget

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2022 Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) i uppdrag att tillhandahålla adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade och adoptivföräldrar. Stödet ska vara ett komplement till den ordinarie hälso- och sjukvården och ska erbjudas både individuellt och i grupp. Stödet ska delvis kunna ges utanför ordinarie kontorstid. Stödet ska organiseras för att uppnå en så bra kvalitet och tillgänglighet som möjligt. Myndigheten ska aktivt sprida information till målgrupperna om att stödet finns.

Uppdraget ska genomföras under 2022–2023. En delredovisning ska lämnas senast den 31 januari 2023 samt en slutredovisning senast den 31 januari 2024 till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Redovisningarna ska innehålla en redogörelse för de vanligaste orsakerna till stödbehovet, typ av stöd, antal enskilda individer som använt sig av tjänsten samt hur mottagarna upplevt stödet. Redovisningen ska i dessa olika kategorier vara köns- samt åldersindelad.

Perspektiv som påverkar uppdraget

MFoF är en kunskapsmyndighet med familjefrågor som uppdrag och barnets bästa i fokus. Visionen är att erbjuda kunskap för att alla barn ska få en trygg uppväxt och bra relationer till sina föräldrar. Barnets rättigheter ska alltid genomsyra MFoF:s arbete.

Myndigheten fick under 2020 ett förnyat uppdrag att fortsätta utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i syfte att verksamheten ska bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen. I mars 2021 beslöt regeringen att MFoF ska vara en hbtqi-strategisk myndighet och i sin verksamhet främja hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. I uppdraget att tillhandahålla adoptionsspecifikt samtalsstöd strävar MFoF efter att beakta alla dessa perspektiv.

Adoptionsspecifikt stöd

I arbetet med uppdraget har MFoF tolkat begreppet adoptionsspecifikt stöd som individuellt bedömda insatser riktade till adopterade för att tillgodose behov som på olika sätt kan härledas till omständigheter kopplade till adoptionen eller tiden före. Behoven behöver inte vara specifika för just adopterade men omständigheterna och erfarenheterna är det. Adoptionsspecifikt stöd och rådgivning är också av vikt för adoptivföräldrar, såväl inför som efter adoptionen.

Bakgrund och utgångsläge

Adopterades rätt till stöd är reglerad i både svensk lag och i internationella konventioner.² Antalet internationella adoptioner minskar i Sverige och i resten av världen. Internationellt adopterade är inte någon enhetlig grupp, men gemensamt på gruppnivå är att de alla har erfarenheter av tidiga separationer från sina ursprungsföräldrar. MFoF har i tidigare sammanhang, exempelvis i föregående del- och slutrapporter för samtalsstödet, beskrivit att svensk och internationell forskning visar att internationellt adopterade på flera sätt är en mer sårbar grupp än andra.³ Behov av psykosocialt stöd kan därför finnas hos den adopterade under hela livet under olika livsfaser. Det innebär att kunskap om adoptionsspecifika behov behöver finnas hos olika aktörer vid olika tidpunkter i den adopterades liv, både inom hälso- och sjukvård och inom socialtjänst. Detta gör det svårare för yrkesverksamma inom kommuner och regioner att upprätthålla nödvändig kompetens och kapacitet inom adoptionsområdet.

Under 2022 genomförde Socialstyrelsen på uppdrag av regeringen en kartläggning och analys av det stöd och de insatser som erbjuds till adopterade och adoptivföräldrar.⁴ Arbetet skedde i samverkan med MFoF. Resultatet av kartläggningen visade att kunskap om adoptionsspecifika behov delvis saknas inom främst hälso- och sjukvården. Kartläggningen visade också att stödet från socialtjänsten inte är likvärdigt i landet utan behöver utvecklas, exempelvis saknas i stor utsträckning uppföljning och stöd efter en adoption. Ofta uppmärksammas behoven först i skolan, eller senare i tonåren. Kartläggningen visade sammantaget att det stöd och de insatser som erbjuds till adopterade och deras adoptivföräldrar inte möter de behov som finns.

MFoF har sedan 2020 haft i uppdrag att genomföra stödjande insatser inom området internationella adoptioner. Dels i form av stöd i samband med ursprungssökning, dels genom att tillhandahålla adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade som ett komplement till den ordinarie hälso- och sjukvården. Sedan 2022 omfattar samtalsstödet även adoptivföräldrar.

MFoF är en av de 26 medverkande myndigheter som arbetat fram förslaget till en ny och långsiktig strategi för psykisk hälsa och suicidprevention. Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen har lett och samordnat arbetet. I förslaget har MFoF synliggjort vikten av ett väl fungerande universellt föräldraskapsstöd som skyddsfaktor. MFoF har även pekat ut gruppen internationella adopterade och beskrivit att det på gruppnivå finns en ökad förekomst av svår psykiatrisk sjuklighet och suicid bland internationellt adopterade, som därför behöver erbjudas förebyggande arbete och åtgärder för att tidigt upptäcka psykiska besvär.

Sammantaget har olika insatser och aktiviteter för att ytterligare stärka och utveckla adoptionsspecifikt stöd pågått de senaste åren, och de pågår fortfarande. Att utreda behov av adoptionsspecifikt stöd, föreslå vilka hjälp- och stödinsatser som bör erbjudas och hur dessa bör organiseras är också en viktig del i Adoptionskommissionens pågående utredning. Utredningen kartlägger och analyserar hur regelverk, organisering och processer inom Sveriges internationella adoptionsverksamhet har fungerat tidigare och fram till idag.⁵

2 Med adopterade avses i denna rapport genomgående internationellt adopterade om inte annat skrivs.

3 Hälsa och sociala livsvillkor hos internationellt adopterade i vuxen ålder. Rapport från CHES och Karolinska Institutet i samarbete med institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet på uppdrag av Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF). Anders Hjern och Bo Vinnerljung, 2022.

4 Hur hälso- och sjukvården och socialtjänsten möter adoptionsspecifika behov hos adopterade. Kartläggning och analys. Socialstyrelsen, 2022-3-7809.

5 Sveriges internationella adoptionsverksamhet – lärdomar och vägen framåt (dir. 2021:95)

Genomförande

Målgrupp och avgränsningar

Samtalsstödet till adopterade har erbjudits till individer som är minst 15 år gamla och är internationellt eller nationellt adopterade. En förutsättning är att personen är svensk medborgare och adopterad inom landet eller internationellt adopterad till Sverige. Samtalsstödet till adoptivföräldrar har omfattat både de som adopterat nationellt och internationellt, oavsett om adoptionen nyligen genomförts eller om stödet efterfrågats av adoptivföräldrar med vuxna barn. Bedömningsgrunder för dessa avgränsningar har beskrivits mer detaljerat i tidigare delrapport. ⁶

Den enskilde har erbjudits maximalt ett samtal per vecka och det har inte varit möjligt att få individuella samtal och delta i gruppsamtal samtidigt. Det har inte funnits något maxtak för antal individuella samtal utan tillgång till resurser för uppdraget tillsammans med den enskildes behov har styrt omfattningen av samtalsstöd till den enskilde. Gruppsamtalen har bestått av sex stycken träffar utifrån olika teman. Samtalsstödet har varit kostnadsfritt.

Samtalsstödet ska enligt uppdraget vara ett komplement till den ordinarie hälso- och sjukvården. Det innebär att personer med behov som bedömts vara mer omfattande än det samtalsstödet kunnat erbjuda har hänvisats vidare till ordinarie hälso- och sjukvård.

Upphandling av leverantör

Myndigheten valde att under 2022 att upphandla en leverantör för att tillhandahålla adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade och till adoptivföräldrar. Myndighetens arbete inför upphandlingen och kravställning i densamma har beskrivits detaljerat i tidigare delrapport. ⁷ Efter upphandling har samtalsstödet erbjudits via Apoteksgårdens Kognitiva Center AB.

Kommunikationsinsatser

I uppdraget har ingått att MFoF aktivt ska sprida information till målgrupperna om att stödet finns. MFoF har riktat information om samtalsstödet direkt till målgrupperna samt till yrkesverksamma och andra som kan tänkas komma i kontakt med målgrupperna.

Information om samtalsstödet finns på myndighetens webbplats och de personer som vänt sig till MFoF för att få stöd vid ursprungssökning har även fått information om möjligheten att få samtalsstöd. Information om samtalsstödet har även förmedlats inom ramen för myndighetens uppdrag att utgöra en nationell kontaktpunkt för frågor som rör oegentligheter inom internationella adoptioner. Myndigheten har också informerat om stödet vid olika konferenser och möten samt vid de årliga Socialchefsdagarna och Socionomdagarna. Ett särskilt nyhetsbrev med information om stödet har skickats ut till MFoF:s prenumeranter.

⁶ Delrapport. Adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade och adoptivföräldrar, Januari 2023 (Dnr 2022-308)

⁷ Delrapport. Adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade och adoptivföräldrar, Januari 2023 (Dnr 2022-308)

MFoF har vidare informerat adoptionsorganisationerna och adopterades föreningar och bitt dem att förmedla informationen vidare. Myndigheten har även skickat information om möjligheten att ta del av samtalsstödet till ett antal föreningar/nätverk för adoptivfamiljer.

Genom annonsering i tematidningen *Barnhälsa* under hösten 2022 spreds information om myndighetens stödjande uppdrag inom internationell adoption, bland annat samtalsstödet, till en bredare allmänhet. MFoF har tidigare kontaktat 1177 Vårdguiden och webbplatsen UMO.se som är en webbplats för alla som är mellan 13 och 25 år och informerat om samtalsstödet. Både 1177 och UMO.se har information om stödet på sina webbplatser.

Under hösten 2023 genomförde MFoF en kampanj via sociala medier, mer specifikt Instagram och Facebook. Under sju veckor riktades en annons särskilt till adoptivföräldrar, och en annan till adopterade. Den senare utformades visuellt för att särskilt uppmärksamma adopterade män om stödet. MFoF:s webbstatistik visar under kampanjtiden en kraftfull ökning av besök till myndighetens webbsida om samtalsstödet, från i genomsnitt 10 besök per dag till ca 100 besök dagligen. Apoteksgården har under samma period märkt av ökad kontaktfrekvens.

Sammanfattningsvis finns det ett antal kanaler där adopterade och adoptivföräldrar samt yrkesverksamma som möter målgrupperna har kunnat få kännedom om möjligheten till samtalsstöd.

Samtalsstödet form och innehåll

Samtalsstödet har utförts av sju legitimerade psykoterapeuter och en legitimerad psykolog via telefon, digitalt möte eller fysiskt besök på mottagningen. Att samtalsstödet erbjudits i olika former gör att det varit tillgängligt oberoende var i landet den enskilde befunnit sig.

Samtalsstödet har innefattat individuella psykoterapeutiska stödsamtal till adopterade, individuella stödsamtal till adoptivföräldrar, gruppsamtal med adopterade samt gruppsamtal med adoptivföräldrar. De individuella psykoterapeutiska stödsamtalen har haft inslag av bland annat anknytningsmönster, känsloreglering, affekt och emotioner, traumabearbetning, ångest/oroshantering, skapa förståelse för sin egen identitet, separation och samvetsstress.

Vanligtvis har de adopterade som sökt stöd velat ha kontakt regelbundet en gång i veckan som över tid glesats ut till var fjortonde dag och uppföljande samtal, så kallat boostersamtal, en gång i månaden. De allra flesta har önskat en längre regelbunden kontakt med samma terapeut. Av de som har sökt stöd har 21 adopterade under 2022-2023 hänvisats vidare till annan vård efter ett första samtal. Adoptivföräldrar som tagit emot stödet har önskat kontakt var tredje vecka. För adoptivföräldrar har utgångspunkten varit ett familjeterapeutiskt förhållningssätt utifrån adoptivföräldrars upplevda svårigheter. Stödsamtalen till adoptivföräldrar har även haft inslag av känsloreglering, samspel mellan adoptivföräldrar och adoptivbarn och hur adoptivföräldrar kan stärka det som fungerar i familjen.

En samtalsgrupp för adoptivföräldrar genomfördes under våren 2023 och en samtalsgrupp för adopterade genomfördes under hösten 2023. Gruppsamtalen har genomförts digitalt under sex träffar varannan vecka. Innehållet har utgått från ett antal teman samt från deltagarnas önskemål.

Vanliga orsaker till stödbehov

Leverantören av samtalsstödet har beskrivit att vanliga orsaker till stödbehovet bland de adopterade har varit olika former av psykisk ohälsa, hög psykosocial belastning, relationsproblem, stress samt utmaningar i föräldraskap. Diskriminering/mobbing och samarbetsproblem har varit andra vanliga orsaker liksom sökandet efter ursprung och identitet samt hantering av NPF-diagnoser.

Adoptivföräldrar har sökt kunskap om barns utveckling och adoptivbarns särskilda behov. Frågor kring vilka typer av stöd och hjälp adoptivbarn kan få av samhället har ofta förekommit. Stödsamtalen har även haft inslag av

känsloreglering, samspel mellan adoptivföräldrar och adoptivbarn och hur adoptivföräldrar kan stärka det som fungerar bra i familjen.

Uppföljning

Under tidigare uppdragsperiod följdes samtalsstödet upp genom en webbenkät till samtliga som tagit del av stödet. För att möjliggöra löpande uppföljning av samtalsstödet under 2022-2023 har leverantören av samtalsstödet, Apoteksgården, använt metoden SRS, Session Rating Scale. Metoden ger individerna möjlighet att under pågående insats tycka till om det stöd som erbjuds och om det passar för de behov som finns. Vid varje samtal får individen erbjudande om att svara på en enkät och skatta det aktuella samtalet.

Skattningen av samtalen har varit frivillig och leverantören har beskrivit bristande följsamhet hos både adopterade och adoptivföräldrar att fylla i enkäterna. Många har fyllt i skattningen i inledningen av samtalsstödet men tappat motivationen till att fullfölja detta vid varje samtal när man har haft en längre samtalskontakt. Förutom skattningen har också muntlig utvärdering genomförts i grupperna som genomfört samtalsstöd.

Leverantörens sammanfattande analys av skattningen för individuella adoptionsspecifika samtal visar att deltagarna i genomsnitt haft en mycket positiv upplevelse av samtalsstödet. De kände sig hörda, förstådda och respekterade i relationen med professionella, hade möjlighet att arbeta med sina specifika mål och ämnen, uppskattade de metoder som användes och fann det allmänna stödet givande och meningsfullt. Detta tyder på att samtalsstödet har varit effektivt och gynnat deltagarnas välbefinnande och personliga utveckling.

För adopterade som deltagit i gruppsamtal genomfördes både skattning och en muntlig utvärdering i gruppen. Resultaten tyder på att deltagarna i gruppen hade en högre nivå av tillfredsställelse efter gruppsamtalsstödet än innan. Detta indikerar att samtalsterapien haft en positiv effekt på deras välbefinnande och känslan av att bli hörda och förstådda.

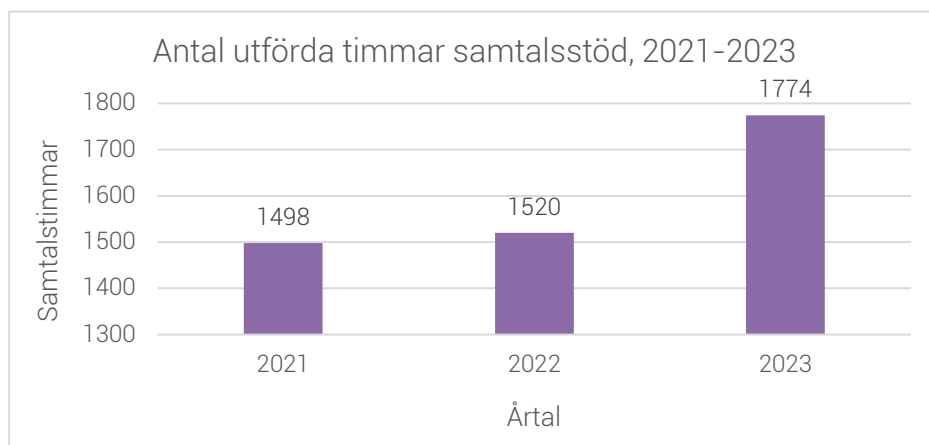
Leverantörens analys av skattningen bland adoptivföräldrarna visar att individuellt samtalsstöd verkar ha haft en positiv inverkan på deltagarna, och de har rapporterat ökad tillfredsställelse efter stödet. De kommentarer deltagarna lämnat indikerar att de har känt sig hörda, förstådda och att de har fått värdefulla verktyg och stöd för sitt välbefinnande och sina relationer.

För gruppsamtalen genomfördes en muntlig utvärdering som visade att adoptivföräldrar är nöjda med samtalsgruppen, de sex samtalstillfällena upplevs som tillräckliga samtidigt som det finns önskemål om att samtalsgruppen kunde fortsätta men då bara en gång/månad. Tidsintervallet per träff om 1 ½ timme har varit lagom.

Diagram 1 visar antal genomförda timmar samtalsstöd mellan 2021-2023.⁸ Under 2023 har efterfrågan på samtalsstöd ökat jämfört med tidigare år. Vad det beror på är svårt att säga säkert, men en delförklaring kan vara att målgruppen vidgades 2022 och att fler adoptivföräldrar sökt stöd i större omfattning 2023 jämfört med 2022. Ökningen kan också vara effekt av de kommunikationsinsatser som genomförts för att informera om möjligheten till stöd, att kännedomen om möjlighet till samtalsstöd ökat med tiden.

⁸ Antal utförda timmar samtalsstöd redovisas per helår för 2021-2023. År 2020 har här uteslutits eftersom samtalsstödet erbjöds från och med september 2020.

Diagram 1: Antal utförda timmar samtalsstöd, 2021-2023

Leverantörens reflektioner

Leverantören, Apoteksgårdens Kognitiva Center AB., har beskrivit att många adopterade delar liknande erfarenheter och svårigheter, exempelvis en inre upplevelse av ensamhet och en rädsla för att förr eller senare bli lämnad. Det är vanligt att uppleva svårigheter i nära relationer på olika sätt. Många har också upplevt rasism och rasifiering i olika former. För att försöka förstå orsakerna till den förhöjda risken för psykisk ohälsa som finns hos adopterade menar leverantören att det behövs en förståelse för komplexiteten i att vara adopterad. Det finns multipla sårbarhetsfaktorer som verkar vara inbördes förstärkande och vidmakthållande. Något som inte går att bortse ifrån är det mest grundläggande: att vara adopterad innebär att man har varit med om ett anknytningsbrott. Många adopterade har beskrivit att de har utvecklat så kallade copingstrategier för att vara till lags, vara duktig, undvika kritik och sätta andras behov före sina egna.

Även bland adoptivföräldrar som sökt stöd finns gemensamma utmaningar. Leverantören beskriver exempelvis att adoptivföräldrar kan ha behov av att själva arbeta med de känslor som väcks inom dem när de ser sitt adoptivbarn slita med starka känslor. Många adoptivföräldrar känner sig väldigt ensamma i sitt föräldraskap och får inte sina behov tillgodosedda.

Terapeuterna har sett ett tydligt mönster när de hört både adopterade och adoptivföräldrars berättelser. De ser en röd tråd i de svårigheter som den vuxne adopterade berättar om och det som adoptivföräldrar brottas med och söker samtalsstöd för idag. Det handlar exempelvis om anknytning och svårigheter att knyta kontakt och utveckla en god relation. Leverantören beskriver att de ser att det inte räcker med att bara få hjälp den första tiden efter adoptionen utan att det behövs mer stöd för familjen även senare.

Leverantören har beskrivit att det har varit svårare än förväntat att starta upp gruppsamtal eftersom de flesta har önskat enskilda samtal. Leverantören har också sett behov av att erbjuda fortsatta enskilda samtal efter avslutade gruppsamtal för att deltagarna ska känna sig trygga i att inte bli lämnade ensamma med svåra känslor som kan väckas av diskussionerna. En annan insikt är att inte påbörja gruppsamtal med för få deltagare, för att skapa bra gruppdynamik och undvika för få deltagare vid avhopp. Lämpligt antal uppskattas till mellan sex och åtta deltagare. För tryggheten i gruppen är det viktigt att inte tillåta nya deltagare som ansluter efter hand. Möjligen efter första samtalet, men inte senare, när gruppen börjar utveckla en trygghet med varandra.

Leverantören har också beskrivit att det ibland varit svårt att bemöta det fåtal individer som varit kritiska och arga. Trots att de har fått möjligheten att byta och välja terapeut, även när terapeuten har en egen bakgrund som adopterad, har de ändå varit tydligt missnöjda. Andelen arga och kritiska har dock minskat avsevärt i slutet och är knappt mätbart.

Uppgifter om sökande

Samtalsstöd till adopterade

Under 2022-2023 har 350 adopterade fått adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd, en majoritet av dessa är kvinnor (80%). Det rör sig om 279 kvinnor och 71 män.

I genomsnitt har varje individ fått samtalsstöd vid ungefär 8 tillfällen. Genomsnittligt antal kontakter för adopterade kvinnor är 8,9 och för adopterade män 6,3 kontakter. 343 av de sökande har internationell adoptionsbakgrund och 7 individer är adopterade inom Sverige.

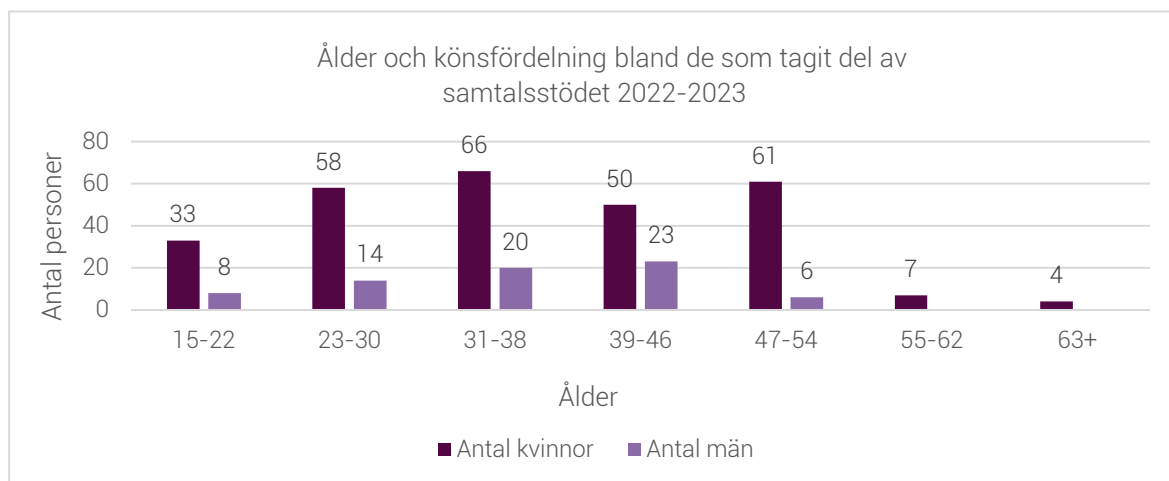
I tabell 1 redovisas antal adopterade som tagit del av samtalsstödet under 2022 respektive 2023 uppdelat på kön.

Tabell 1: Antal adopterade som tagit del av samtalsstödet under 2022 och 2023. Anges könsuppdelat i antal och andel (%).

	Antal	Varav kvinnor	Varav män
2022	180	146 (81%)	34 (19%)
2023	170	133 (78%)	37 (22%)
Totalt	350	279 (80%)	71 (20%)

I diagram 2 redovisas åldersfördelningen bland de adopterade som tagit del av stödet 2022-2023. De kvinnor som fått samtalsstöd under 2022-2023 är i åldrarna 15-66 år, med en medelålder på 37 år. Männerna är i åldrarna 16-53 år, med en medelålder på 35 år.

Diagram 2: Ålder och könsfördelning bland de som tagit del av samtalsstödet 2022-2023.

Samtalsstöd till adoptivföräldrar

Samtalsstödet till adoptivföräldrar startades upp i slutet av september 2022. Under perioden 28 september 2022 fram till och med 31 december 2023 har sammanlagt 59 adoptivföräldrar fått adoptionsspecifikt professionellt

samtalsstöd. Även bland dessa är kvinnor i majoritet (69%). Det rör sig om 41 kvinnor och 18 män. Antalet kontakter per individ har ökat mellan 2022 och 2023, från i genomsnitt 2,4 till 4 kontakter per individ.

I tabell 2 redovisas antal adoptivföräldrar som tagit del av samtalsstödet under 2022 respektive 2023 uppdelat på kön.

Tabell 2: Antal adoptivföräldrar som tagit del av samtalsstödet under 2022 och 2023. Anges könsuppdelat i antal och andel (%).

	Antal	Varav kvinnor	Varav män
2022	16	11 (69%)	5 (31%)
2023	43	30 (70%)	13 (30%)
Totalt	59	41 (69%)	18 (31%)

De kvinnor som fått samtalsstöd under 2022-2023 är i åldern 30-77 år, med en medelålder på 54 år. Männen är i åldrarna 35-71 år, med en medelålder på 49 år.

Den 31 december 2023 hade 115 individer, varav 85 adopterade och 30 adoptivföräldrar, ett pågående samtalsstöd. 33 individer stod i kö för att få samtalsstöd, av dessa var 17 föräldrar till adopterade barn. Föräldraförfrågningarna gällde både små barn, tonårsbarn och vuxna barn.

Uppdraget att erbjuda samtalsstöd startade den 1 september 2020 och fram till och med den 31 december 2023 har totalt 601 individer fått samtalsstöd. 542 av dessa personer är adopterade (531 personer internationellt och 11 personer nationellt).⁹ Bland de som fått stöd är det en geografisk spridning i hela landet.

Jämställdhetsanalys

Fler kvinnor än män har nyttjat samtalsstödet under 2022-2023, både bland adopterade och bland adoptivföräldrar. Andelen kvinnor bland adopterade är 80 procent och andelen män 20 procent. För adoptivföräldrar är fördelningen kvinnor och män 69 respektive 31 procent. Fler kvinnor än män har också tagit del av stödet vid ursprungssökning. Skillnaden mellan män och kvinnor kan jämföras med könsfördelningen för samtliga personer som adopterats internationellt till Sverige, där andelen kvinnor är 55 procent och andelen män 45 procent¹⁰.

Som tidigare beskrivits är olika former av psykisk ohälsa en vanlig orsak till att samtalsstödet söks. Generellt finns en tendens hos män att i lägre utsträckning än kvinnor söka vård och stöd vid ohälsa. En förklaring till detta kan vara normer kring kön. I myndighetens inriktning för jämställdhetsarbetet för 2022-2025 har MFoF prioriterat fyra områden, bland annat jämställt stöd. Jämställt stöd handlar om att förstå och försöka korrigera den sneda könsfördelningen bland sökande till samtalsstödet och stöd vid ursprungssökning. MFoF har arbetat med särskilda kommunikationsinsatser för att nå fler män med information om att stödet finns. Förutom att könsskillnaderna ska minska, är ett av målen för arbetet med jämställt stöd att både män och kvinnor upplever stödet som relevant. Utifrån myndighetens kontakter med enskilda samt genom de uppföljningar som gjorts ses ingen skillnad i hur män eller kvinnor upplevt stödet.

⁹ Bland de 601 individerna finns 7 personer som återkommit för stöd under flera år med mycket glesa samtalskontakter. Dessa kan vara inräknade fler än en gång i det totala antalet.

¹⁰ SCB:s befolkningsdatabas

Sammanfattande slutsatser

Antalet internationella adoptioner minskar i Sverige liksom i övriga världen. Att antalet adoptioner minskar betyder dock inte att behoven av stöd avtar i samma omfattning. Det har genomförts ungefär 60 000 internationella adoptioner till Sverige och sammantaget har barn adopterats från de flesta länder i världen. Eftersom adoption ska ses som en livsprocess kan behov av psykosocialt stöd finnas hos den adopterade under olika livsfaser. Trots forskning och befintliga kunskaper och erfarenheter om adopterades behov visar bland annat Socialstyrelsens kartläggning att stödet till adopterade inte är likvärdigt i landet och att det saknas en helhetsbild av hur adoptionsspecifika behov kan mötas för att främja både fysisk och psykisk hälsa.

Samtalsstödet tillgodoser ett behov

MFoF har, sedan samtalsstödet började erbjudas 2020, på olika sätt följt upp stödet. Uppföljningarna visar att de flesta som tagit del av samtalsstödet haft en positiv upplevelse av stödet och att det bland annat har varit effektivt och gynnat deltagarnas välbefinnande. MFoF anser att samtalsstödet har kunnat erbjudas i enlighet med uppdragsbeskrivningen och bedömer att samtalsstödet tillgodoser vissa av de behov som målgrupperna kan ha.

MFoF har genomfört en rad kommunikationsinsatser för att nå ut med information om möjligheten till samtalsstöd. Under den tid MFoF haft uppdraget att tillhandahålla samtalsstöd, april 2020 till och med december 2023 har 601 individer tagit del av stödet. Under 2023 har efterfrågan av stöd ökat jämfört med tidigare år. Vad det beror på är svårt att säga säkert, men en delförklaring kan vara att målgruppen vidgades 2022 och att fler adoptivföräldrar sökt stöd i större omfattning 2023 jämfört med 2022. Ökningen kan också vara en effekt av de kommunikationsinsatser som genomförts för att informera om möjligheten till stöd, att kännedomen om möjlighet till samtalsstöd ökat med tiden.

Behov av långsiktighet och kontinuitet i stödformen

Myndigheten har sedan 2020 erbjudit samtalsstöd genom två tidsbegränsade uppdrag. Det har funnits en oro bland de som tagit del av stödet att det ska upphöra. Det är viktigt att tilldelade resurser räcker för att tillhandahålla stödet då målgruppen utökats och efterfrågan av samtalsstöd ökar. Om det fanns långsiktig finansiering för stödet skulle det kunna organiseras på ett kontinuerligt sätt så att adopterade och adoptivföräldrar också fortsättningsvis kan tillgodogöra sig stödet och dra nytta av det.

Området är relativt litet men komplext. MFoF ser behov av en stabil och hållbar lösning med långsiktigt och systematiskt kunskapsbyggande och förvaltning. Andra lösningar än upphandling bör övervägas inklusive att den här funktionen placeras permanent hos MFoF. För detta behövs vidare utredning.

Behov av utökat stöd vid psykisk ohälsa

En vanlig orsak till att adopterade sökt samtalsstödet är olika former av psykisk ohälsa. Många som tagit del av det adoptionsspecifika samtalsstödet har önskat att det också ska omfatta behandling. Under 2022-2023 har 21 individer hänvisats vidare till annan vård efter första samtalet. Det är en ökning jämfört med perioden 2020-2021 då motsvarande siffra var fem personer. Att erbjuda behandling har inte varit en del av uppdraget men myndighet anser att det behövs en aktör i samhället som stärker upp en sådan typ av vård. Studier har visat att det på gruppnivå finns en ökad förekomst av svår psykiatrisk sjuklighet och suicid bland internationellt adopterade. MFoF

har i olika sammanhang framfört att det därför finns behov av att kompetens, stöd och vård utvecklas för att möta detta.

Fortsatt arbete

Det finns även andra områden som behöver utredas vidare för att bättre möta adopterades och adoptivföräldrars behov av stöd. Adopterades föreningar har bland annat framfört önskemål om att ta bort preskriptionstiden för människorov och liknande brott mot barn, att dokument/personakter ska förvaras av staten, kostnadsfri DNA-testning för alla adopterade och en statlig DNA-databas samt ett nationellt center med samlad specialistkompetens som kan erbjuda olika former av stöd till både nationellt och internationellt adopterade. För stöd till adoptivföräldrar finns också frågor att utreda vidare, exempelvis vem som ska ansvara för det, vad det ska innehålla och hur det bäst ska organiseras. Dessa frågor hoppas myndigheten att Adoptionskommissionens utredning kommer att uppmärksamma och att det i sin tur leder till att stödet till adopterade och adoptivföräldrar utvecklas i Sverige.

MFoF anser att det vore rationellt och effektivt att bygga vidare på de erfarenheter och kunskaper om stöd inom internationell adoption som myndigheten har. MFoF:s roll skulle kunna utvecklas utifrån myndighetens erfarenheter och kunskaper om internationella adoptioner, rollen som centralmyndighet för internationella adoptioner, samt som kunskapsmyndighet inom internationella adoptioner såväl som familjerätt och föräldraskapsstöd. Förutom uppdraget att tillhandahålla samtalsstöd har myndigheten ett uppdrag att ge stöd vid ursprungssökning samt att utgöra en nationell kontaktpunkt för frågor som rör oegentligheter inom internationella adoptioner. Myndigheten har också ett uppdrag att se över auktorisations- och tillsynsarbetet inom den internationella adoptionsverksamheten i syfte att ytterligare stärka rättssäkerheten och säkerställa barnets bästa i adoptionsprocessen. Att samla uppdragen hos MFoF skapar stora möjligheter till synergier och en samlad bas för kunskapsförvaltning.

MFoF fick i regleringsbrevet 2024 ett fortsatt ettårigt uppdrag att tillhandahålla samtalsstöd till adopterade och adoptivföräldrar. MFoF ser positivt på möjligheten att fortsatt kunna erbjuda denna typ av stöd i väntan på att erforderliga beslut fattas om en långsiktig lösning.